

Per.
Lat
020

Prodit Budapestini, I. Verpeléti-út 22. decies in anno.
Pretium praesolvendi annum 4 pengő 80 fillér.

Megjelenik Budapesten, I. Verpeléti-út 22. tízszer egy
évben. Előfizetési ára évi 4 pengő 80 fillér.

GOETHE.

Commemoratio centenaria.

(1832—1932.)

Centum iam anni praeterierunt, ex quo summus Germaniae poëta et homo doctissimus fama que nominis ubique terrarum notissimus Goethe mortem obiit. Qua morte ardentem facem rationis humanae extinctam esse quis est, qui nesciat? Summa sunt poëtae merita, ob quae nunc per totam Germaniam celebratur atque lugetur. Lucem magnam fuisse non solum Germanorum, verum etiam totius humani generis certum est.

Vir fuit ille, cui parem haud facile inveniemus, cuiusque memoriam diuturnitas¹ temporum nunquam vetustate² tol-

let.² Opera eius urbi et orbi proclamant aere perennius ceterarum³ rerum³ studia³ ex doctrina⁴ constare, at magnum poëtam natura ipsa valere⁵ et mentis viribus excitari et quasi spiritu⁶ quodam divino⁶ inflari.⁶ Inde proverbium: poëta non fit, sed nascitur. Quare etiam Romani «sanctos» appellabant poëtas, quod quasi deorum dono atque munere nobis com-

¹ végtelenség ² tartósságával eltöröl (emlékét az idők végtelenségénem semmisíti meg)

³ egyéb tudományuk (bölcselet, ékesszólás, jog) tanulmánya ⁴ tanulás által szerzett ismeretek ⁵ a költő csak a természettől kapja erejét ⁶ isteni ihlet szállja meg.

mendarentur.⁷ Cum res ita se habeat, quid mirum, si divinospiritu afflatum esse Goethe profitentur omnes litterarum periti unum atque idem in hac re sentientes, quoad usque praestantia⁸ ac dignitas doctrinae prorsus inter mortales permaneat. Opera immortalia posteritati reliquit, qua de causa per omnia saecula fama vivet et ore legetur omnium populorum, qui unquam humanitate imbuti⁹ erunt. Quae cum ita sint, mirum non esse videtur, si in destinatorum¹⁰ numero habeatur, qui viam novae progeniei muniant animosque ad tempora ventura praeparent. Est igitur poëtae nomen indelebile, qui dignus omnino habendus, cuius vitae¹¹ gradus¹¹ paucis collustrentur.¹²

Anno MDCCXLIX. Francofurti ad Moenum¹³ in Germania in lucem editur. Siderum constellatio¹⁴ — Iovis ac Veneris — super cunabula¹⁵ infantis secunda fuisse dicitur. A parvulis studiis humanitatis ac litterarum deditus tantos in iis progressus fecit, ut vir omni bona arte, humanitate, ingenio et litteris ornatus esset. Sedecim annos natus iam in academia Lipsiana versatur litterarum addiscendarum causa. At ubi ex pueris excessit, sua sponte se ad scribendi studium contulit ac celeriter antecellere omnibus ingenii gloria coepit. (Goetz von Berlichingen, Werther). Praeter urbem patriam Lipsia, Wimaria,¹⁶ Argentoratum¹⁷ praecipuae stationes vitae poëtae erant. Postquam adolescentia deferbuit,¹⁸ Wimariae in aula principis commorabatur et tempus cum in itineribus faciendis, tum in operibus concinnandis¹⁹ consumpsit, quibus ingentem famam ac gloriam sibi comparavit (Egmont, Tasso, Iphigenia). Grandis natu finiverat opus perfectissimum, quod inscribitur «Faust». Quo opere, cum quaestionem humanae felicitatis difficilem solvere conaretur, corona splendens sine ullo dubio poësi atque philosophiae poëtae imposita est. Maximo opere exacto pharum humani generis aetate ingravescente

extinctam nec non aevum litterarum Germanicarum classicum sublatum esse statis constat.

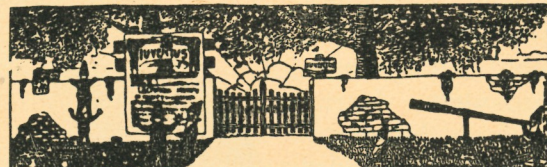
Quid de hoc ingenio singulari dici paucis potest? Mira in eo varietas diversaque sane natura inerat. Vir fuit omnibus rebus praecellentissimus, qui suum nomen in universali historia perpetuum inscripsit.

Napoleon Erfordiae,²⁰ cum salutandi gratia ad eum Goethe venisset, haec verba comitibus edidit: «ecce hominem!» («Voilà un homme!»)

Quoniam in memoriam poëtae, cuius numen nunquam requiescet, sollemnia hoc anno locis celebrabuntur omnibus, ubi poëtarum nomen et sacra Musarum delubra coluntur, nos quoque Hungari iustum ei honorem habentes dies festos agamus et laudes principis poëtarum celebremus oportet.

Sebastianus A. Mody.

⁷ ajánlja öket pártfogásunkba ⁸ kiválóság ⁹ eltölt, áthat ¹⁰ aki vmire hivatott ¹¹ pályafutás ¹² megvilágít ¹³ Majna ¹⁴ a csillagok állása ¹⁵ böleső ¹⁶ Weimar ¹⁷ Strassburg ¹⁸ «elviharzott» ¹⁹ megfogalmaz, költ ²⁰ Erfurt.

LECTARIUS MINIMIS.

Musca et mater eius.

— Audin, mea filia? — ait musca mater; — avus tuus melle suffocatus¹ est, pater cicutam² gustavit, frater in naso³ iudicis percussus est; itaque toti tuo generi ligurritio⁴ et impudentia damno fuerunt. Exue,⁵ quaeso, haec duo vitia periculosa.

— Minime vero⁶ — respondet improbas;⁷ — nam in hoc consistit omne gaudium et beatitudo nostra. Sed prudentior ero maioribus neque facile habebis⁸ infortunium.⁸

His dictis audacter in sinum⁹ lactis involat et... suffocatur.

¹ megfullad ² bürök ³ orr ⁴ nyalakodás ⁵ elhagy ⁶ Hogy is ne! ⁷ cudar ⁸ rajta veszt ⁹ köcsög.

Incendium.¹⁰

Ignis in oppido coortus erat. Vigiles¹¹ ad restinguendum¹² incolas hortabantur.

— Equidem — ait unus — ignem restinguere paratus sum, sed quid est unus ad¹³ flammam rapidam?

— Mihi vero — inquit alter — vas est pusillum;¹⁴ quid est ad tantum ignem urceolus¹⁵ aquae?

— Mene restinguere? — clamat tertius, — cum multi mei similes compressis manibus¹⁶ incendium spectent?

— Ego pol irem — ait quartus, — sed cum domus mea sit remotissima,¹⁷ facile interim¹⁸ fieri potest incommodum.¹⁹

Quintus ita fatur:

— Ego vero sum maxime obesus;²⁰ non audeo turbae immisceri,²¹ ubi facile comprimerer.²²

— Ego sum faber tignarius²³ — inquit sextus aequo animo;²⁴ — ego tum messem²⁵ meto,²⁵ cum incendium est.

Ita populosa²⁶ opulentaque²⁷ civitas paene deflagavit.²⁸

Liber et Neptunus.

Liber et Neptunus inter pocula corrixati erant. Ea fuit controversia, utrum vinum in vita, an aqua plus expediret.

— Litem dirimendam — inquit Liber — primo homini, in quem Mercurius incidit, temere committamus.

Mercurius in Orcum demittitur. Forte fortuna cauponem deprehendit. Qui cum prudens et callidus esset, veritus, ne deorum alterutrum laederet, vinum aqua commiscet. Ita pacem inter eos conciliat. *Val. Fehér.*

¹⁰ tűzvész ¹¹ ór ¹² olt ¹³ képest ¹⁴ kicsi ¹⁵ korsósca
¹⁶ ölbetett kézzel ¹⁷ távoleső ¹⁸ közben ¹⁹ kár
²⁰ elhízott ²¹ vegyül ²² megnyom ²³ ács ²⁴ közö-
nyösen ²⁵ arat ²⁶ népes ²⁷ gazdag ²⁸ leég.

*Ubi mores deteriores increbescunt in dies,
Ubi, qui amici, qui infideles sint, nequeas per-
noscere,*

*Ubique id eripiat, animo tuo quod placeat
maxime:*

*Ibi quidem si regnum detur, non est cupita
civitas.*

(Plautus.)

EXEMPLA CLARORUM VIRORUM

Quis non oderat Vedium Pollionem, quod murenas¹ sanguine humano saginabat² et servos, si quid offenderant, in piscinam³ inici iubebat? Cum aliquando apud eum cenaret Augustus, unus e servis fregit vas crystallinum. Vedius eum rapi et murenis obici iussit. Puer e manibus evasit et ad pedes Caesaris confugit. Caesar nova crudelitate motus puerum mitti et omnia vasa crystallina coram se frangi et in piscinam inici iussit. *Seneca*

Imperator Hadrianus oculum servi stilo vulneravit. Postea cum vidisset eum ex illo vulnere unoculum esse factum, ad se vocavit et «Pete a me — inquit — munus pro amisso oculo.» Cum ille miser taceret, rursus hortatus est Hadrianus, ut quidquid vellet, peteret. Tum ille: «Nihil ego — inquit — peto, sed desidero et opto oculum, quem amisi». Enimvero quod munus est, quo oculus amissus compensari possit? *Galenus.*

Adolescens quidam scholam Zenonis diu frequentaverat. Ubi domum rediit, interrogavit eum pater, quid sapientiae didicisset. Ille: «Rebus ipsis — inquit — tibi ostendam.» Cum pater hac re indignans ei verbera⁴ ingereret,⁴ filius: «Hoc — inquit — didici: iram patris aequo animo ferre». *Aelianus.*

Croesi, Lydorum regis filius formā quidem et ingenio praestans, sed a primo natali die mutus fuit. Cum Persarum exercitus Sardes, urbem regiam expugnasset et unus e Persis educto gladio impetum in regem faceret, adolescens vitae patris timens ore diducto clamare nitebatur eoque nisu vitium linguae rupit et inclamavit hostem: «Ne occidas regem!» Hostis gladio recondito vitae regis pepercit. *Herodotus.*

Civitas Atheniensium praestantissima fuisse traditur. Eius civitatis sapientissimus fuit Solon ille, qui leges scripsit. Is cum interrogaretur, cur nullum supplicium constituisset in eum, qui parentem necavisset, respondit: «Equidem putavi neminem id facturum esse». *Herodotus.*

Pelopidas, qui filium infamem habebat, Epaminondam reprehendit, quod uxorem non duxisset. «Male — inquit — patriae consulis, quod liberos non relinquis.» Cui Epaminondas: «Vile — inquit — ne tu peius

¹ pettyegetett ángolna ² hizlal ³ halastó ⁴ megver.

Ante agmen equitabat miles cum tabula, in qua scriptum erat: «Iesus Nazarenus, rex Iudaeorum.»

Cum Marcus ad eum locum pervenisset, ictus²⁰ malleorum²⁰ audivit; dein vidit magnam crucem in sublime²¹ levari de eaque pendere regem Iudaeorum nudum, cruore vulneribusque coopertum, spineis sertis coronatum. Ita passis manibus inter caelum et terram pendebat. Duo latrones a dextra et sinistra in crucem acti erant.

Sub cruce milites sedentes de vestibus eius sortiebantur; ²² Iudaei praetereuntes iactatis pugnis Iesum cruci affixum illudebant.²³

— Si es Filius Dei, descende de cruce! — clamat sacerdos quidam Iudaeus.

— Alios adiuvit — clamat pharisaeus — seipsum adiuvari non potest.

Aliis venientibus ac praetereuntibus verba ludibriosa,²⁴ veluti sagittae venenatae,²⁵ virum in crucem actum percutiebant.

Subito magnum fit silentium; omnes intenti tacebant, dum Iesus magna voce clamavit:

— Dimitte,²⁶ Pater, eis, quia nesciunt, quid faciant.

Marcus his verbis auditis in genua procubuit.

— Quisnam — reputat secum — unquam audivit quemquam morientem pro suis inimicis supplicare? Tantum amorem nemo unquam vidit! Quod iste verbis pronuntiavit: maximum esse amoris praeceptum, id morte comprobatur. Solus Deus tam magnifice atque auguste agere potest.

Marcus ad crucem penetrat,²⁷ ut, priusquam Iesus moreretur, unum saltem aspectum eius exciperet.²⁸ Bracchiis²⁹ suppliciter extensis balbutit:

— Quid isti, o Domine, tibi fecerunt?!

Tum Iesus oculis in eum coniectis quasi lucis radium in animum eius immisit.

— Redemptus sum³⁰ — ait secum gaudio exsultans. — Repperi veritatem. Penes te est, Domine, veritas.

Interea in cruce incipit colluctatio³¹ morientis.³¹ Corpus vulneribus tectum tremere coepit, mites oculi fracti sunt.

Marcus inplexis³² digitis in colle stans crucem suspiciebat. Repente lumen in animo ortum est; manifestam videbat sacrificii magnitudinem: Iesum Nazarenum mori, ut homines a peccatis redimeret et beatos redderet. Se ipsum pro hominibus immolare;³³ id esse sacrificium sanctissimum.

Iesus Nazarenus reapse³⁴ in cruce mortuus est. At tum ostendit suam divinitatem. Sexta enim hora, cum Servator animam ageret,³⁵ subito caelum obscuratum est; sol nube obductus est,³⁶ ne mortem sui Creatoris acerbam videret.

²⁰ kalapácsütés ²¹ magasba ²² sorsot vet ²³ gúnyol ²⁴ gúnyos ²⁵ mérgezett ²⁶ megbocsát ²⁷ hatol ²⁸ felfog ²⁹ kar ³⁰ megvált ³¹ haláltusa ³² összekulcsolt ³³ feláldoz ³⁴ valóban ³⁵ haldoklik ³⁶ eltakar.

Societas Philologorum Budapestinensis a. d. XVIII. Cal. Febr. in aedibus Academiae Litterarum Hungaricae celebravit memoriam *Ulrici Wilamowitz Moellendorff*, peritissimi atque inclutissimi illius litterarum Graecarum Latinarumque in Germania cultoris, qui iure a doctissimis glorioso cognomine «principis philologorum» ornatus est.

In coetu celeberrimo *Carolus Kerényi* de Wilamowitzii philosophia monumentisque terrae Hungaricae vetustissimis habuit orationem, consensu omnium, qui aderant laudatam et comprobata.

Imprimis orator praecepta¹ artis¹ et studia Wilamowitzii praecipua descripsit laudavitque eius singularem² naturam³ ac indolem³ nec non industriam et navitatem,⁴ qua totam antiquitatis culturam amplexus scientiam rerum antiquarum immane quantum promovisset rationesque⁵ rerum⁵ investigandarum⁵ non modo in patria sua, sed paene in toto orbe terrarum immutasset. Wilamowitzius enim — dixit orator — antiquarum litterarum studia in Germania, usque ad suam aetatem etiamsi sedulissima cura a viris doctis culta, tamen siccitate⁶ quadam torrida⁶ taediique⁷ plena⁷ et paene odiosa, novo quodam sensu, mente ac ratione indaganda colendaque esse praedicavit procreavitque eam antiquitatis scientiam, per quam totius antiquitatis mentem et animum rectius ac melius cognoscere possimus.

¹ tudományos módszer ² páratlan ³ egyéniség ⁴ buzgalom ⁵ a kutatás módjai ⁶ túlságosan száraz ⁷ unalmas.

Tum validam illam doctissimi Germani auctoritatem illustravit orator, qua etiam philologis nostris vias ac rationes monstrasset, quibus historiam⁸ terrae Hungariae perantiquam⁸ investigarent, cum pro certo affirmasset incolas regionum Hungaricarum iam multo prius, quam Romani ad eos venissent, usu⁹ vitae⁹ cultioris⁹ et humanitatis cum populis ac gentibus provinciarum Romanarum coniunctos fuisse cumque illis commercium¹⁰ habuisse.

Sophus Michaelis, Danorum huius temporis unus omnium scriptor maximus annum agens sexagesimum septimum Hauniae¹¹ mortem obiit. Anno 1865. in urbe *Odense*, e familia paupere est natus studiisque in universitate Hauniensi finitis plurima opera composuit. Annum agens vicesimum tertium, anno 1889. edidit carmina, duobus annis post fabellas,¹² quas secutae sunt fabulae,¹³ quae dicuntur Romanenses.¹³ Ex his notissimae sunt «Äbelö» et «Homines, qui e multis sunt.»¹⁴ Michaelis etiam scriptor fabularum scenicarum excelluit. Una ex his, cui titulus est «Nuptiae tumultuariae»,¹⁵ ab Alberto Homonnai in linguam Hungaricam conversa anno 1908. Budapestini, in Theatro Hungarico ingenti omnium assensu est edita.

⁸ östörténet ⁹ civilizáció ¹⁰ kereskedelmi összeköttetés ¹¹ Kopenhága ¹² novella ¹³ regény ¹⁴ «Hét-köznapie emberek» ¹⁵ «Forradalmi nász».

Iocosa.

Nationum¹ Societas¹ atque discrimen inter Iaponiam et Sinas.

[*Ex urbe Cian-cian nuntiatur:*] «Pars urbis Shang-hai a Iaponiis expugnata est. Urbs tota incendio flagrat.² Viae ac plateae ingentem tormentorum³ bellicorum³ fragorem resonant. Tabernis ubique expilatis⁴ atque devastatis intra paucos dies ingens fames instabit.⁵»

[*Genava nuntiatur:*] «Nationum Societas decrevit, ut paucis hebdomadibus fidem⁶ foederis firmaret,⁶ quo in finibus Manchouriae ad Russiam spectantibus usus litterarum Cyrillicarum⁷ in obsignandis vectorum syngraphis in posterum tolleretur.»

Musca et pulex.⁸

Aliquando musca et pulex inter se conveniunt. Pulex e musca quaerit:

— Cur habes, sodalis, tantos oculos?

Musca respondet:

— Propterea quod cum in caput calvi⁹ hominis involo idque compungo et homo iratus me usque ad mortem percutere vult, tamen non me, sed caput sibi percutit, ego tam ex animo¹⁰ rideo, ut oculi mei eminent.¹¹ A multis risibus tantos oculos habeo.

Hoc pulex quoque risit.

— Age tu — ait musca — cur tam curvum¹² tergum habes?

Respondet pulex:

— Propterea quod ego vel gravissimum hominem levare possum. Multae levationes tergum meum incurvant.¹³

Musca hoc adeo risit, ut oculi magis eminent.

*

Militi, qui tota nocte commissatus erat,¹⁴ non erat opera¹⁵ barbam radere. Optio¹⁶ eum increpat:

— Cur non tibi barbam rasisti? Statim appare ad centurionem.

Et optio iter ingreditur; pone sequitur miles. Cum ad centurionem intrassent, dicit optio:

— Denuntio, centurio, istum hominem barbam sibi non rasisse.

Centurio respondet:

— Tere¹⁷ tibi, optio, melius oculos. Nam isti homini tam pure barba rasa est, ut recens e tonstrina¹⁸ venisse videatur.

Optio maxime stupet, non suspiciens militem, dum in longa via venirent, barbam sibi rasisse.

*

Dum homo dormiebat, equus eius furtime abductus est. Homo expectatus¹⁹ clamat:

— Quid video? Egone sum Ieremias, an non? Si ego sum, equum amisi, si non sum, pabonem²⁰ inveni.

V. Fehér.

In schola.

Scriptum tuum — dicit magister Petro — optimum esse iudico, sed... ad verbum cum illo, vicini tui opusculo congruit. Numquid de re putandum est?»

«Si res ita se habet, — respondet discipulus male salsus — etiam vicini pensum laude dignum censeo!»

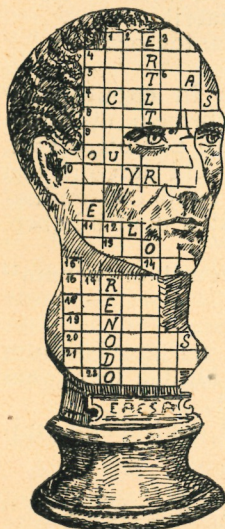
(Köszeg.)

Tiburtius Raehl
disc. V. cl. gymn. realis.

*

¹ Népszövetség ² lángban áll ³ ágyú ⁴ kirabol
⁵ fenyeget ⁶ ratifikál ⁷ cirilbetük ⁸ bolha ⁹ kopasz
¹⁰ jóízűt ¹¹ kidülled ¹² görbe ¹³ meggörbít ¹⁴ mulat
¹⁵ nem ért rá ¹⁶ őrmester ¹⁷ megdörzsöl ¹⁸ borbélyműhely ¹⁹ felébred ²⁰ taliga.

AENIGMATA.

nam» in urbem traxerunt; 20. urbs Moesiae; 21. ardor animi. Alio vocabulo: temeritas; 22. fratres bibliopolae in urbe Roma temporibus Horatii Flacci.

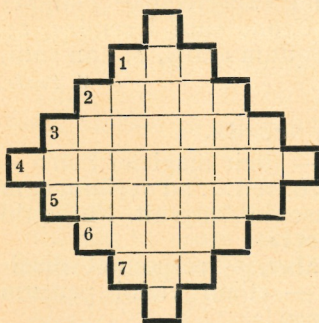
Series libratae:

1. philosophus Graecus, a Lucretio «Graiatis decus» nominatus; 2. animal agreste, pedibus celere; 3. frater Thyestae; 4. alio vocabulo: lector, recitator; 6. qui aliquo crimine accusatur; 12. coniunctio adversativa; 14. consonans est; 15. urbs Siciliae, hodie: Castel a Mare di Golfo; 17. pars Graeciae; 19. imperativus verbi: stare.

Stephanus Elek

disc. VIII. cl. gymnasii
Helveticae confessionis
Budapestinensis.

II.

In has areolas litterae *aa, cc, eeee, iiiii, mmm, nnn, ooo, pp, sss, sssss, uuuuuuu* ita sunt inserendae, ut series directae efficiant vocabula, quorum primum significat insulam Sporadum parvulam, quae hodie «Nio» vocatur, secundum est nomen Castaliorum sororum, cohortis Heliconiae Phoebi, tertium adiectivum, e substantivo: «iuncus» derivatum, quartum urbs Lyciae, quintum adverbium, alio vocabulo: «crebrius», sextum cognomen Bacchi, septimum animal domesticum.

Si litteras recte inserueris, series libratae eadem vocabula reddent, quae series directae.

Solutiones aenigmatum numeri IV.

I. Maior Aethiops mater est minoris. — II. 1. Procas; 2. Silvius; 3. Tarquinius; 4. Terra; 5. Metaurus; 6. beatus; 7. debet; 8. Miletus; 9. Belides; 10. Semele; 11. Varus; 12. Pistoria. «Stat sua cuique dies; breve et irreparabile tempus omnibus est vitae.» (Verg. Aen. X. 467—8.) — III. Nomen imperatoris Romani: Augustus.

Aenigmata recte dissolverunt: Anna Böhm, Elis. Bógyi (Budapest), Paulus Drótos (Miskolc), Hel. Kaluza (Budapest), Rud. Kancz (Szombathely), Jud. Kosáry (Budapest), Rud. Orbán, Lad. Pichler (Pécs), Gabr. Polgár (Szombathely), Marianna Renner, Maria Schuster, Georgia Szilvássy, Gabr. Tomits (Budapest), Marg. Vadas (Szombathely), Tib. Zöhls (Budapest).

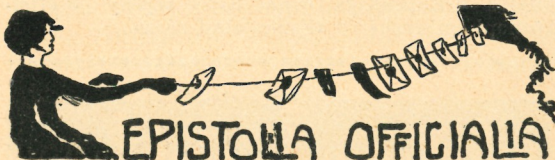
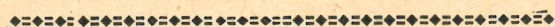
Praemium Paulo Drótos, Gabriellae Polgár et Rudolpho Oroán sorte obvenit.

Solutiones aenigmatum numeri V.

Sui cuique mores fingunt fortunam. — I.: Papper. — II.: Malva. — III.: Cucurbita.

Aenigmata numeri V. recte dissolverunt: St. Prieszter, Zolt. Székely, Nic. Szollár (Veszprém), Marianna Renner (Budapest), Paulus Drótos (Miskolc), Georgia Szilvássy, Tib. Zöhls (Budapest), Rudolphus Kancz (Szombathely).

Praemium Nicolao Szollár et Mariannae Renner sorte adjudicatum est.

G. Weizkron (Debrecen): Alia quoque tua exspecto. — E. Zaitschek (Budapest): Adhibe, quaeso, patientiam, dum satis spatii temporisque inveniam, ubi commemorationem tuam centenariam, in memoriam Ios. Haydn scriptam publici iuris facere possim. — A. Dorozsmai (Budapest): Nomina eorum, qui aenigmata (cuncta vel partem) dissolverunt, in urna ponuntur. Cuius sors urna versata exit, praemio afficitur. — Paulus Drótos (Miskolc): Epistola tua rite mihi reddita est. Gratias.

Moderator ephemeridis EUGENIUS FRAY DR.
Budapest, I., Verpeléti-út 22.,

ad quem epistulae et manuscripta mittantur.

Administratio ibidem.

Sumptibus Societatis Magistrorum Intermedi-scholarium-Catholicorum. — A Katholikus Középiskolai Tanáregyesület költségén.

(Praeses: STEPHANUS ACSAY DR., elnök.)